

Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden
tilaselvityksen
toimenpideohjelmaluonnos

Sisällys

Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden.....	2
tilaselvityksen toimenpideohjelma	2
1. Taustaa.....	2
2. Tilatarveselvitys – tarkennus strategiseen tilaselvitykseen	3
3. Vapaa-aikapalvelut	5
4. Opetuspalvelut	6
5. Koulujen tilaskenaariot	8
5.1. Skenaario A - FCG-mallin sovellus.....	9
5.2. Skenaario B – Tuusulan kanssa tehty yläkoulusopimus puretaan.....	9
5.3. Skenaario C – Myllymäen koulua ei rakenneta.....	10
6. Mäntsälän kunnan investoinnit ja talous	12
7. Toimenpideohjelman johtopäätökset	14
7.1. Vapaa-aikapalveluiden tilat.....	14
7.2. Opetuspalveluiden tilat	15
8. Ehdotettu investointien aikataulu	15

Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden tilaselvityksen toimenpideohjelma

1. Taustaa

Mäntsälän kunnan sivistys- ja hyvinvointipalveluiden käyttämien kiinteistöjen kokonaistarkastelua on tehty vuosien 2023 ja 2024 aikana. Vuonna 2023 tilattiin Finnish Consulting Groupilta (FCG) strateginen tilaselvitys. Tätä selvitystä tarkennettiin Mäntsälän kunnan omalla jatkoselvityksellä. Jatkotyökentelyä ohjasi kunnanhallituksen nimittämä ohjausryhmä. Ohjausryhmän puheenjohtajana toimi kunnanhallituksen puheenjohtaja Tapio Havula. Ryhmään kuuluivat myös kunnanvaltuuston puheenjohtaja Pihla Keto-Huovinen, sivistyslautakunnan puheenjohtaja Matti Virpiaro, hyvinvointilautakunnan puheenjohtaja Pauli, Goltz, tekninen ja elinvoima lautakunnan puheenjohtaja Christina Kalenius ja kuntakehityslautakunnan puheenjohtaja Jyrki Kosonen. Viranhaltijoista ryhmään kuuluivat kunnanjohtaja Hannu Laurila, tekninen johtaja Mika Pynttari, sivistysjohtaja Timo Ahvo ja talousjohtaja Riitta Samola. Ryhmän sihteerinä toimi opetuspäällikkö Janne Mäkinen. Ohjausryhmän työtä tuki viranhaltijoista koostunut valmisteluryhmä.

FCG:n strategisen tilaselvityksen tehtävänanto oli tarkastella Mäntsälän kunnan päätöksentekoa var-ten sivistys- ja hyvinvointipalvelujen rakennuksia sekä niihin liittyviä toteuttamismahdollisuuksia seuraavista näkökulmista: rakennusten hyödyntämispotentiaali pedagogis-toiminnallisesta näkökulmasta, mahdollisten muutos-ratkaisujen toteuttaminen, arvioida tarkastelun kohteena olevien palvelujen sijoittumista nykyisiin kiinteistöihin ja uudisrakentamistarpeita sekä optimoida tilatarpeet kestävästi, suhteutettuna arvioituun palvelutarpeeseen.

Strategisessa tilaselvityksessä FCG antoi erikseen suositukset nuoris- ja liikuntapalveluiden tiloista sekä kirjastosta. Perusratkaisuna oli kirjaston siirtyminen pois monitoimitalolta. Ehdotuksena oli, että kirjastolle rakennetaan omat tilat uudisrakennukseen. Nuorisopalveluiden tilat löytyvät monitoimitalolta, kun kirjasto siirtyy pois monitoimitalolta ja tilat otetaan nuorisopalveluiden käyttöön niin kuin ne alun perinkin ovat olleet. Samalla FCG ehdotti monitoimitalon esteettömyyden parantamista ja tilojen käytön tehostamista ja modernisointia.

Kirjaston uudisrakennusehdotukseen sisältyy myös musiikkiopiston tiloja, jotka olisivat osana kirjastorakennusta. FCG:n ehdotuksessa korostetaan kirjaston ja musiikkiopiston synergiaetuja, kun palvelut muodostaisivat yhtenäisen toiminnallisen kokonaisuuden. Kirjasto ja musiikkiopistorakennus oli myös ainoa uudisrakentamisehdotus vapaa-aikapalveluille FCG:n tilaselvityksessä.

FCG:n tilaselvityksessä todetaan, että Mäntsälän oppilasmäärän on arvioitu vähenevän vuoteen 2030 mennessä noin 500 lapsella, mikä vastaa useamman nykyisen koulun yhteenlaskettua oppilasmäärää. Strateginen tilojen käyttö edellyttää kunnalta tilojen sopeuttamista tuleviin väestömuutoksiin. Koulu- puolella tämä edellyttää mm. palveluverkon uudelleen arviointia ja mahdollisesti joidenkin koulujen toiminnan tarkastelua sekä sulauttamista yhteen jonkin toisen koulun kanssa.

Tilaselvityksessä FCG suositteli Ehnroosin koulu ja Myllymäen koulu yhdistämistä yhtenäiskouluksi. Ehnroosin koulun oppilasennuste on laskeva ja siksi suositukseen oli alakoululaisten asteittainen siirtyminen Ehnroosin rakennukseen. Siirtyvät ikäluokat olisivat 3–6. Ikäluokat 1-2 jäisivät 2000-luvun alun laajennusosaan. Toisena suositukseen FCG:n selvityksessä oli Myllymäen koulun uudisrakentamisen tarpeen uudelleentarkastelu, koska Ehnroosin koulujen tilojen hyödyntäminen alakouluopetuksessa vähentää uudisrakentamistarvetta.

FCG:n tilaselvityksessä ehdotetaan, että Myllymäen koulun sulautuessa Ehnroosin kouluun 2020-luvun lopussa, Hepolan koulun vammaisopetuksen tilat sijoitetaan Ehnroosin koulun laajennusosaan. Selvityksessä on myös tarkasteltu Hirvihaaran ja Säaksjärven kouluja. Mikäli edellä selostettu Ehnroosin ja Myllymäen toimintojen ja tilojen käytön sulautuminen toteutuu, arvioidaan Hirvihaaran ja Säaksjärven koulujen sulautuminen keskusta-alueen kouluihin 2020-luvun loppupuolella uudelleen. Mäntsälän kirkonkylän alueella oppilasmäärän lasku koskettaa myös muita kouluja. Tilaselvityksessä suositukseen on Hepolan koulun sulauttaminen Riihenmäen kouluun, kun Riihenmäen koulun oppilasmäärä alkaa vähentyä. Hepolan koululle ei ehdoteta uutta toimintaa, vaan se poistuu koulukäytöstä. Kirkonkylän koulusta selvityksessä todetaan, että se toimii keskusta-alueella ns. varaventiilinä.

Tilaselvityksessä pyydettiin tarkastelemaan myös Hyökännummen ja Ohkolan alueen koulukiinteistöjen käytön tehostamista. Selvityksessä todetaan, että alueen tilojen käytön tehostaminen on haastavaa, koska oppilasmäärä laskee alueella ja edes koulujen yhdistäminen ei tehosta tiloja riittävästi suhteessa koulujen kapasiteettiin.

FCG:n strateginen tilaselvitys esiteltiin Mäntsälän kunnanvaltuustolle 25.9.2023. Sivistysjohtaja kiersi valtuustoryhmät elo-syyskuussa 2023 ja kävi keskustelua strategisesta tilaselvityksestä ennen raportin julkaisua.

2. Tilatarveselvitys – tarkennus strategiseen tilaselvitykseen

Vuosina 2023 ja 2024 tehty tilatarveselvitys täydentää ja tarkentaa FCG:n strategista tilaselvitystä. Tilatarveselvitystä esiteltiin kunnanvaltuuston seminaarissa 26.8.2024 ja samalla kunnanvaltuuston ryhmät esittivät näkemyksiä sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen tilaselvitysten jatkotoimista ja halutusta suunnasta.

Tilatarveselvityksessä FCG:n selvitystä täydennettiin muuttovoitolla korjatulla oppilasennusteella, jossa syntyneiden lasten määrä toimii ennusteen pohjana. Tilastomateriaalissa tarkasteltiin myös lapsiperheiden määrän kehitystä. Kaavoituksen osalta huomioitiin tonttitarjonta kunnan alueella ja tulevat asuntoalueet sekä nykyinen kiinteistökanta. Kiinteistöjen tietojen osalta toimitilapalvelut teettivät alustavia kuntokartoituksia strategisen tilaselvityksen kohteena olevista koulukiinteistöistä. Tekninen ja elinvoima palvelualue tarkasteli investointien jaksotusta eri näkökulmista tarkasteltuna: kiinteistöjen peruskorjaukset sekä rakennusten ja infran uusinvestoinnit. Talousosasto arvioi vaikutuksia talouteen tarkastelemalla sivistys- ja hyvinvointialueen tuloja ja menoja. Palvelualueella huomio kiinnittyi toiminnallisista tarpeisiin ja niistä lähteviin kiinteistöjen peruskorjaus- ja investointitarpeisiin, tulevaisuudessa tarvittaviin kiinteistöihin ja toimintojen sijoittumismahdollisuuksia olemassa oleviin kiinteistöihin.

Tilatarveselvityksessä FCG:n strategista tilaselvitystä tarkennettiin jonkin verran vapaa-aikapalveluiden osalta ja koulujen tarkastelussa tutkittiin skenaariomalleilla eri vaihtoehtoja, joiden avulla tarkasteltiin muutosten hallintaa ja toiminnan sopeuttamista palvelun kysyntää vastaavaksi.

Vapaa-aikapalveluiden tilojen tarkastelussa noudatettiin pitkälti FCG:n selvitystä ja merkittävin poikkeama on musiikkiopiston tilojen sijoitteluehdotus. Koulujen osalta tehtiin kolme skenaariomallia, jotka pohjautuvat FCG:n selvitykseen. Jokaisessa tarkastellussa vaihtoehdossa haettiin ratkaisua Myllymäen koulun tilakysymykseen. Toisena lähtökohtana oli yhtenäiskouluratkaisu, joka koskee Ehnroosin ja Myllymäen kouluja. Tilatarveselvityksessä huomioitiin kaikki koulut, jotta kouluverkon kokonaisuus pysyy hallittuna. Tarkastelussa oli kolme skenaariota:

A-versio - FCG-mallin sovellus

B-versio - Tuusula-sopimus puretaan

C-versio - Myllymäen koulua ei rakenneta

Kaikissa skenaarioissa on pedagoginen lähtökohta. Perusajatuksena on rakentaa oppilaan oppimispolku mahdollisimman yhtenäiseksi Mäntsälässä. Lähtökohtana on perusopetuksen opetussuunnitelma, joka on yhtenäinen kokonaisuus luokille 1–9. Oppilaan koulupolun tulee tukea opetussuunnitelman toteutumista niin, että lapsille ja nuorille muodostuu mahdollisimman yhtenäinen kokonaisuus ja koulupolku koulunkäyntinsä aikana. Tällä hetkellä Mäntsälässä on Riihenmäen yhtenäiskoulu, jossa oppilaat aloittavat koulunsa ja käyvät koko peruskoulunsa siellä. Osa oppilaista tulee syöttäviltä alakouluilta Riihenmäen koulun yläluokille. Ehnroosin koulu on puhdas yläkoulu ja Myllymäen koulu on puhdas alakoulu. Viimeksi mainittujen koulujen toimipisteet ovat vierekkäin. Pedagogisesti ja toiminnallisesti voidaan tässä tilanteessa muodostaa toinen yhtenäiskoulu Mäntsälään, jotta pystytään rakentamaan opetussuunnitelman näkökulmasta mahdollisimman yhtenäinen koulupolku lapsille. Myös yhtenäiskoulujen yläluokille tuleville oppilaille voidaan luoda nivelvaiheikätytännöt yhteneväiseksi ja erityisen tuen tarpeet rakentaa suunnitelmallisesti oppilaan koulupolkuun koko Mäntsälässä. Vaativan erityisen tuen sijoittuminen osaksi yhtenäiskoulua tukee myös heidän oppimistansa ja yhdenvertaisuutta, kun oppimisympäristö sekä yhteisö tukee heitä tasa-arvoisesti aivan kuten muitakin oppilaita.

Koulun henkilöstön kannalta yhtenäiskoulu tuo positiivisia asioita ja haasteita. Erityisesti niiden oppilaiden tuntemus lisääntyy, jotka käyvät yhtenäiskoulussa koko koulupolunsa. Tutkimuksissa on todettu, että yhtenäiskoulu lisää aineenopettajien ja luokanopettajien liukumaa niin, että aineenopettajat työskentelevät alakoulujen puolella perinteiseen malliin verrattuna enemmän ja päinvastoin luokanopettajat yläkoulujen puolella. Tutkimuksissa on myös todettu, että opettajien tasavertaisuuden kokemus paranee yhtenäiskouluissa, vaikka se ei poista tietenkään esimerkiksi palkkaukseen ja opetusvelvollisuuteen liittyviä eroja. Henkilöstön kannalta on erityisen tärkeää, että yhtenäiskoulua johdetaan yhtenäisenä rakenteena ja että se näkyy niin johtamiskäytännöissä kuin rakenteellisissa ratkaisuissa. Henkilöstön työn onnistumisen kannalta on myös tärkeää, että yhtenäiskoulu ei muodostu pelkkänä hallinnollisena yksikkönä. Esimerkiksi kahdessa eri toimipisteessä toimivan yhtenäiskoulun haasteena on useasti kahden erilaisen toimintakulttuurin muodostuminen henkilöstön keskuuteen rakennusten erillisyyden takia. Selkein ratkaisu henkilöstön työn onnistumisen kannalta on, että myös

koulurakennus tukee yhtenäiskoulun toteutumista, koska se on myös oppilaiden kasvun oppimisen kannalta myös kestävin ratkaisu.

3. Vapaa-aikapalvelut

Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin tulosalueen palveluita ovat kirjasto-, kansalaisopisto-, liikunta- ja nuorisopalvelut sekä hyvinvointipalvelut. Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen näkökulmasta juuri elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin tulosalueella ovat tällä hetkellä kriittisimmät tilatarpeet palvelutuotannon näkökulmasta tarkasteltuna.

Tilatarveselvityksessä esitettiin, että vapaa-aikapalveluiden tilat sijoittuvat monitoimitalolle, jolloin sinne sijoittuisivat nuorisotila ja työpaja, liikunnan palvelutilat, liikunta- ja nuorisopalveluiden henkilökunnan tilat. Osa musiikkiopiston toiminnasta voidaan myös sijoittaa monitoimitalolle. Näitä tiloja ovat esimerkiksi henkilökunnan ja hallinnon tilat sekä osa opetustiloista. Muu osa musiikkiopiston opetuksesta sijoittuu koulujen tiloihin. Ehdotetut ratkaisut noudattavat muilta osin FCG:n selvityksen suositusta, mutta poikkeuksena on siis musiikkiopistolle esitetty tilaratkaisu. Porvoon seudun musiikkiopisto järjestää Mäntsälässä lasten ja nuorten taiteen perusopetuksen musiikissa sopimus pohjaisesti. Sopimuksessa Mäntsälä on veloitettu tarjoamaan opetukselle tilat ja erillistä musiikkiopistorakentamista ei ole järkevää tehdä, koska tilaa on vapautumassa koulukiinteistöistä.

Vapaa-aikapalveluiden tilaratkaisun eteneminen edellyttää kirjaston siirtymistä pois monitoimitalolta, jotta kiinteistössä voidaan aloittaa peruskorjaus. Monitoimitalon peruskorjaus vaikuttaa palvelutuotantoon jonkin verran. Nuorisotilat joutuvat väistön ja peruskorjauksen aikana koulujen sisäliikunnan tilanne heikkenee väliaikaisesti erityisesti Ehnroosin koulun ja Myllymäen koulun oppilailla. Tilanne oli sama myös osittain silloin, kun Ehnroosin koulun uudisrakennusta tehtiin.

Liikunta- ja nuorisopalveluille löytyvät riittävät tilat monitoimitalolta. Monitoimitalon taloteknisen peruskorjauksen lisäksi kiinteistössä on tehtävä toiminnallisia muutoksia ja esteettömyyden parantamista. Vapaa-aikapalveluiden toiminnan keskittäminen monitoimitalolle vapauttaa tiloja muualta. Simolan kiinteistö, kunnantalon toimistotilaa ja seurojentalon yläkerta poistuvat peruskorjauksen jälkeen vapaa-aikapalveluiden käytöstä.

FCG:n strategisessa tilaselvityksessä esitettiin uudisrakennusta kirjastolle. Esityksessä oli myös ehdotus musiikkiopiston tilojen sijoittumisesta osittain uudisrakennukseen. Tilatarveselvityksessä tarkasteltiin kolmea vaihtoehtoa kirjastolle: uudisrakennusta, ulkopuolisen tilan vuokrausta ja sijoittumista olemassa olevaan tilaan. Tilatarveselvityksessä tarkasteltiin myös kirjaston tilatarvetta. Vertailukohteena käytettiin Keski-Uudenmaan kuntien kirjastojen keskikokoa. Mäntsälän kirjaston neliömääräinen tavoite verrattuna Keski-Uudenmaan kirjastoihin asettuu 1400–1800 m². Erityinen tarve nykytilanteeseen verrattuna kirjastolla on kirjastoauton lastaus- ja säilytystilan saaminen kirjaston yhteyteen. Kirjaston kiinteistön oltava myös saavutettava, esteetön ja monipuolisen toiminnan mahdollistava kirjastolain hengen mukaisesti.

Opetusta koskevassa tilaselvityksessä käy ilmi, että Mäntsälän kirkonkylän alueella oppilasmäärän väheneminen on lukumääräisesti suurinta. Tästä aiheutuu se, että kaikkia koulukiinteistöjä ei tarvita tulevaisuudessa. Kokonaisuuden tarkastelussa on tarkasteltu voiko kirjasto sijoittua joko pysyvästi tai

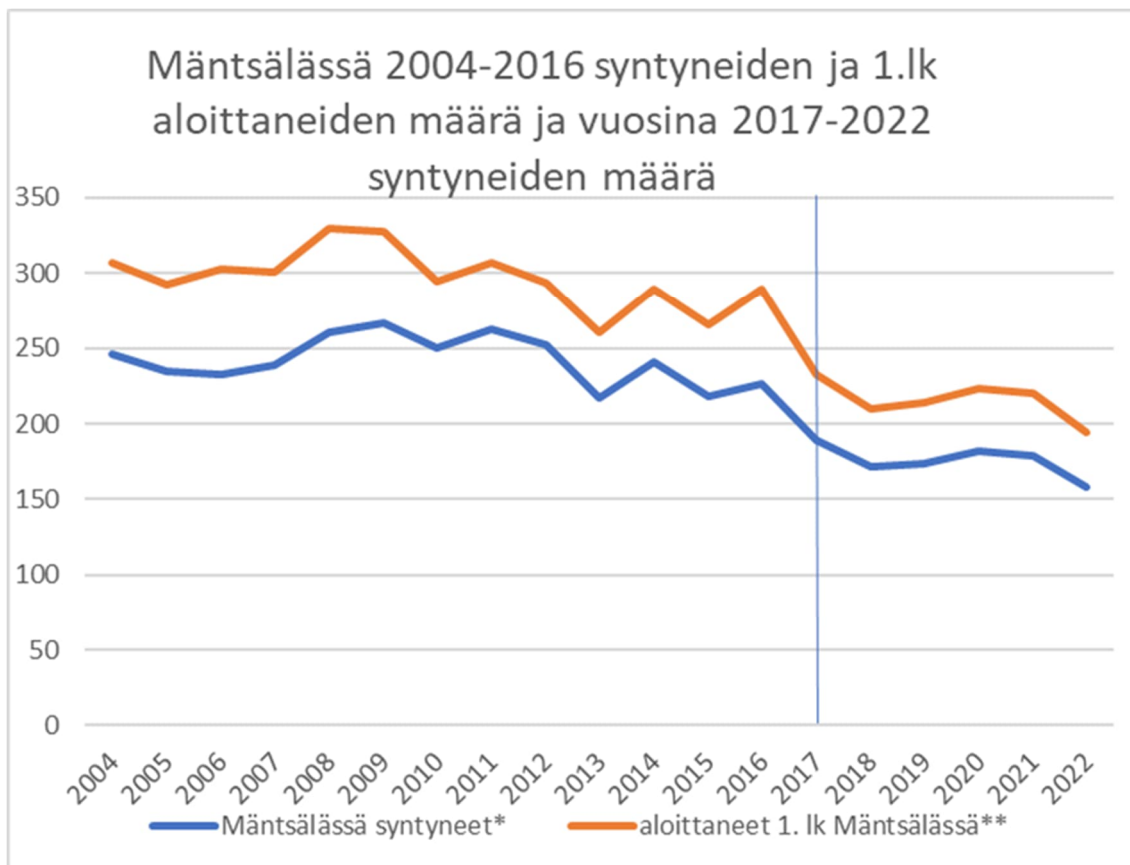
väliaikaisesti vapautuviin tiloihin. Opetuspuolen skenaariossa esitetään, että Hepolan koulun kiinteistön käytöstä luovutaan ja siihen voidaan sijoittaa muuta toimintaa.

4. Opetuspalvelut

Tilatarveselvityksessä lähtökohtana oli FCG:n strateginen tilaselvitys. Vuonna 2023 tilattua väestöennusteen toteutumista tarkasteltiin ja huomattiin, että syntyvyys ei ole toteutunut väestöennusteen mukaisesti vaan on toteutunut alemmalla tasolla. Muuten ennuste perusopetuksen ikäluokissa näyttää pitävän hyvin paikkaansa. Alueellisesti väestökehitys on jatkunut samanlaisena kuin aiemminkin ja väestö sijoittuu sekä uudisrakentaminen pääasiassa Kirkonkylän ja Hyökännummen alueille.

Tilatarveselvityksessä tehtiin perusopetukseen uusi oppilasennustemalli, jossa tarkastellaan syntyneiden ikäluokkaa ja siihen tulevaa lasten määrän lisäystä koulun aloitushetkeen saakka. Mallissa oletuksena on, että seitsemässä vuodessa ikäluokkaan tulee keskimäärin 23 prosentin lisäys, kun lapset aloittavat oppivelvollisuuden seitsemän vuoden ikäisenä. Tämän jälkeen perusopetuksen ikäluokissa tapahtuu vaihtelua yhdeksän vuoden aikana, mutta muutokset ovat suhteellisen pieniä ja aloittava ikäluokka on perusopetuksen päättöluokalla melko samankokoinen kuin koulun aloitushetkellä.

Mäntsälän kunnan oppilasmäärä tulee vähenemään ja sitä on kuvattu alla olevassa kaaviossa. Muutoliike korjaa alentuvaa syntyvyyttä, mutta pienempien ikäluokkien tullessa kouluikään perusopetuksen kokonaisoppilasmäärä on pienempi kuin aiemmin. Perusopetuksen oppilasmäärä on jo nyt ollut laskeva.

Oppilasmäärän lasku 2020-luvun puolenvälin jälkeen vaikuttaa erityisesti siihen, kuinka monta ryhmää tullaan perustamaan koulunsa aloittaville oppilaille. Tätä kehitystä on tarkasteltu laskennallisesti ja yhdessä rehtoreiden kanssa. Laskennallinen ryhmien määrän väheneminen on 17 ryhmää vuoteen 2029 mennessä. Rehtorit arvioivat ryhmien määrän vähenevän 14 ryhmää. Ryhmien laskennallinen ja rehtoreiden arvio poikkeavat jonkin verran toisistaan. Todellinen ryhmien väheneminen alakouluissa on todennäköisesti jossakin edellä mainittujen arvioiden välissä. Mäntsälän yläkoulujen ja Mäntsälän lukion ryhmien määrän väheneminen arvioidaan olevan kokonaisuudessaan seitsemän ryhmää (yläluokat 6 ja lukio 1).

Ryhmien määrän vähenemisellä alakouluissa on yhteys tarvittavaan henkilöstömäärään ja se pienenee ryhmien lukumäärän suhteessa. Yläkoulun ja lukion osalta tarkastelujaksolla ryhmien määrän väheneminen näkyy aluksi opetukseen käytettävässä tuntikehyksessä eikä vielä samalla tavalla kuin alakouluissa henkilöstömäärässä.

Perusopetuksen oppilaiden väheneminen näkyy koulujen käyttöasteissa. Jo tällä hetkellä osassa kouluista on melko alhainen käyttöaste ja koulukiinteistöissä olisi kapasiteettia ottaa vastaan suurempi oppilasmäärä. Käyttöasteet ovat hyvät Riihenmäen koululla, Ehnroosin koululla, Kirkonkylän koululla ja Myllymäen koululla. Muiden koulujen käyttöaste on tyydyttävä. Hepolan koulun yleisopetuksen käyttöaste on todellisuudessa parempi kuin taulukosta voi päätellä. Tämä johtuu siitä, että pedagogiset tukiluokat (PETU) toimivat koulun pihalla olevassa viipalerakennuksessa, jossa on vähän oppilaita väljissä tiloissa. Myös vaativan erityisen tuen oppilaita (vammaisopetus) on vähän suhteessa heidän tarvitsemaan tilaan.

Koulukiinteistöjen käyttöastetarkastelu pohjautuu muuttoliikkeellä korjattuun oppilasennusteeseen.

KOULU	Suunnitelmiin perustuva oppilasmitoitus	20.9.2023		lv. 2024-2025		lv. 2025-2026		lv. 2026-2027		lv. 2027-2028		lv. 2028-2029		lv. 2029-2030		lv. 2030-2031	
		oppilas /opiskelija-määrä	käyttöaste %	oppilas-määrä ennuste	käyttöaste %	oppilas-määrä ennuste	käyttöaste %	oppilas-määrä ennuste	käyttöaste %	oppilas-määrä ennuste	käyttöaste %	oppilas-määrä ennuste	käyttöaste %	oppilas-määrä ennuste	käyttöaste %	oppilas-määrä ennuste	käyttöaste %
Ehnroosin koulu	422	427	101	407	96	378	90	346	82	329	78	312	74	319	76	293	69
Hepolan koulu yht.	418	167	40	173	41	161	39	161	39	155	39	167	40	154	37	166	40
Hirvihaaran koulu	123	71	58	72	59	68	55	67	54	65	53	67	54	61	50	56	46
Hyökännummen koulu	384	244	64	225	59	215	56	207	56	203	54	191	50	171	45	169	44
Kirkonkylän koulu	288	215	75	219	76	216	75	216	75	219	76	214	74	210	73	201	70
Myllymäen koulu	312	290	93	257	82	249	80	242	80	234	78	212	68	200	64	172	55
Nummisten koulu	216	144	67	119	55	103	48	90	42	77	36	70	32	64	30	72	33
Ohkolan koulu	120	84	70	81	68	81	68	75	68	75	63	66	55	60	50	55	46
Riihenmäen yhtenäiskoulu	634	653	103	638	101	634	100	608	96	595	94	570	90	563	89	532	84
Saaren koulu	134	76	57	74	55	70	52	77	52	67	57	73	54	69	51	62	46
Sälinkään koulu	168	106	63	92	55	83	49	76	45	69	41	64	38	68	40	64	38
Sääksjärven koulu	120	73	61	65	54	52	43	51	43	50	43	52	43	47	39	46	38
Peruskoulu yhteensä	3339	2550	76	2422	73	2310	69	2216	66	2138	64	2058	62	1986	59	1888	57
Mäntsälän lukio	350	273	78	275	79	270	77	265	76	260	74	255	73	250	71	248	71
Yhteensä	3569	2823	79	2697	76	2580	72	2481	70	2398	67	2313	65	2236	63	2136	60

Koulutilojen käyttöaste tulee laskemaan 2020-luvun loppuun mennessä kaikissa kiinteistöissä. Peruskoulukiinteistöjen yhteinen käyttöaste on nykyhetkellä keskimäärin 76 prosenttia ja laskee ennustekaudella 57 prosenttiin, joka tarkoittaa nykyhetkeen verrattuna 662 oppilaspaikan vapautumista. Kokonaisuudessaan Mäntsälän perusopetuksen kouluissa on 3339 oppilaspaikkaa ja ennusteen mukaan niitä on vuonna 2030 vapaana 1451 paikkaa.

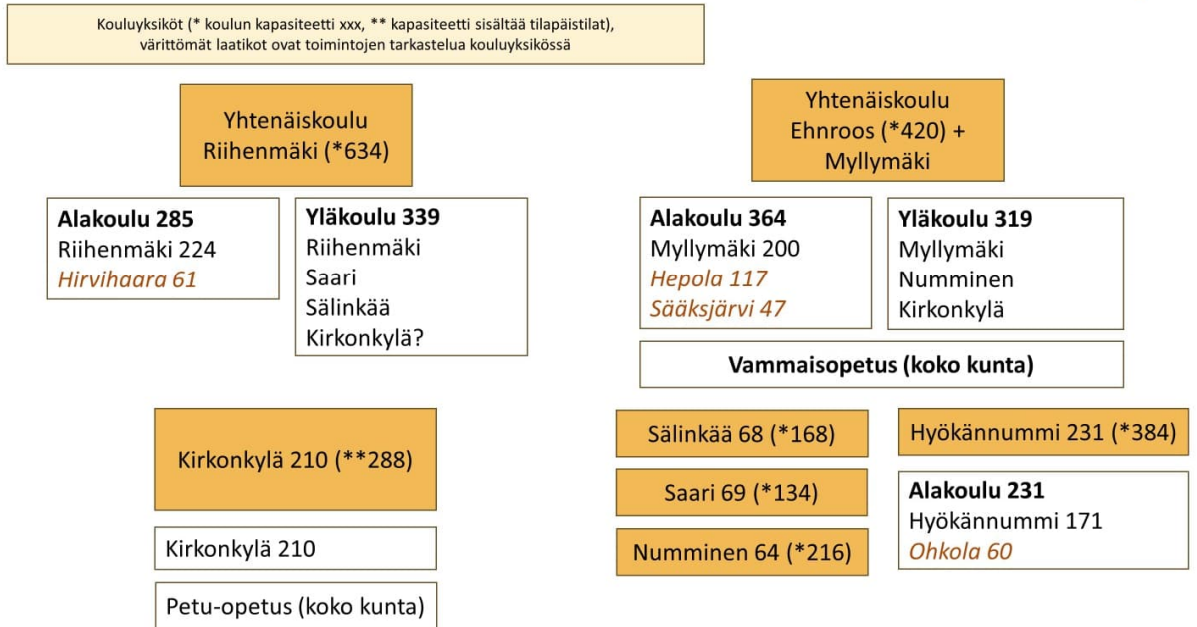
5. Koulujen tilaskenaariot

Tilatarveselvityksessä tarkasteltiin erityisesti Myllymäen koulun tilahankeen ratkaisuvaihtoehtoja. Myllymäen koulun kiinteistön ratkaisun tarkastelussa on huomioitava sen vaikutukset keskustan ja keskustan alueen lähellä olevan kouluverkon kokonaisuuteen. Kokonaistarkastelulla tuodaan päätöksentekoon muutoksen hallinnan näkökulma ja kiinteistötarpeiden muutoksen taustalla olevien tekijöiden vaikutusten arviointi. Jos tätä ei tehdä, Myllymäen koulua koskevien ratkaisujen vaikutusten arviointi muuttuu mahdottomaksi. Toisena tavoitteena on eri vaihtoehtojen keskinäinen arviointi. Kokonaisuuden tarkastelulla pyritään myös kuvaamaan tulevan kehityksen suuntaa koko kouluverkossa ja tukemaan päätöksentekoa. Skenaariotyöskentelyllä pyritään arvioimaan erilaisia kehityskulkuja ja skenaariot toimivat pohjana osallisuustyöskentelylle.

Skenaarioiden taustana ovat Mäntsälän kunnan kiinteistöjen tarkastelu ja investointiohjelma. Hirvihaaran, Ohkolan ja Sääksjärven koulujen kiinteistöistä on teetetty kuntoarvioinnit. Taustalla on myös arvioitu oppilasmäärän vaikutuksia kiinteistötarpeisiin, opetukseen saatavan valtionosuuden kehityksen suuntaa ja henkilöstötarvetta tulevaisuudessa sekä toimintatulojen ja menojen suhdetta. Pedagogisesta näkökulmasta skenaariot lähtevät kahdesta yhtenäiskoulusta Mäntsälän kunnan keskustan alueella ja oppilaan yhtenäisen koulupolun rakentamisesta.

5.1. Skenaario A - FCG-mallin sovellus

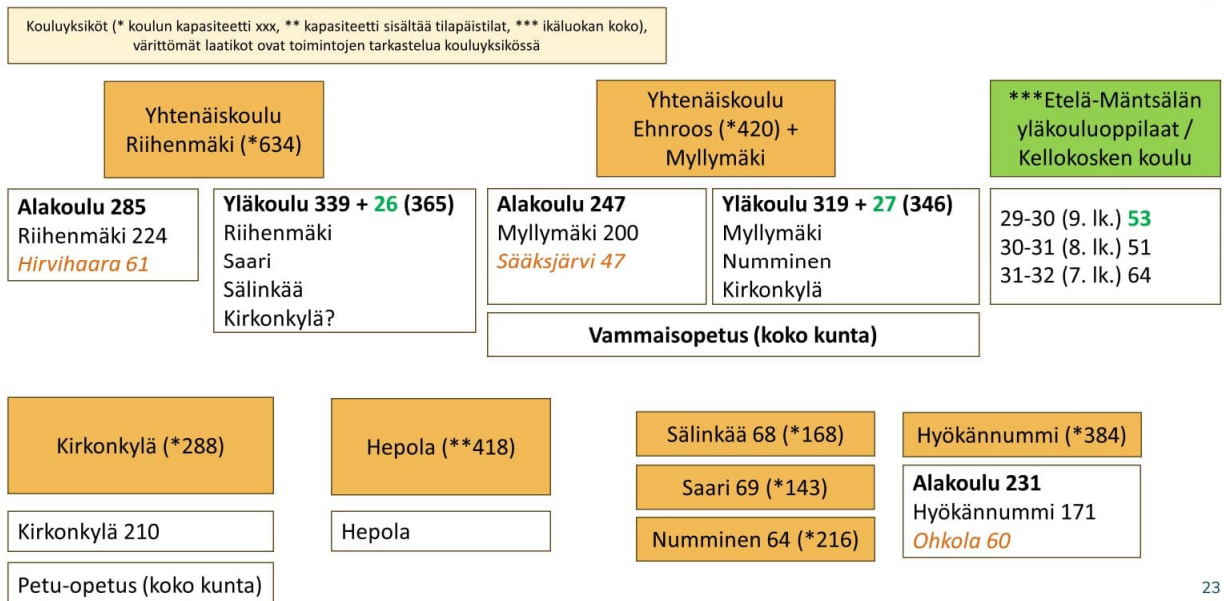
Skenaario A (FCG-mallin sovellus, lv. 2029-2030)

47

5.2. Skenaario B – Tuusulan kanssa tehty yläkoulusopimus puretaan

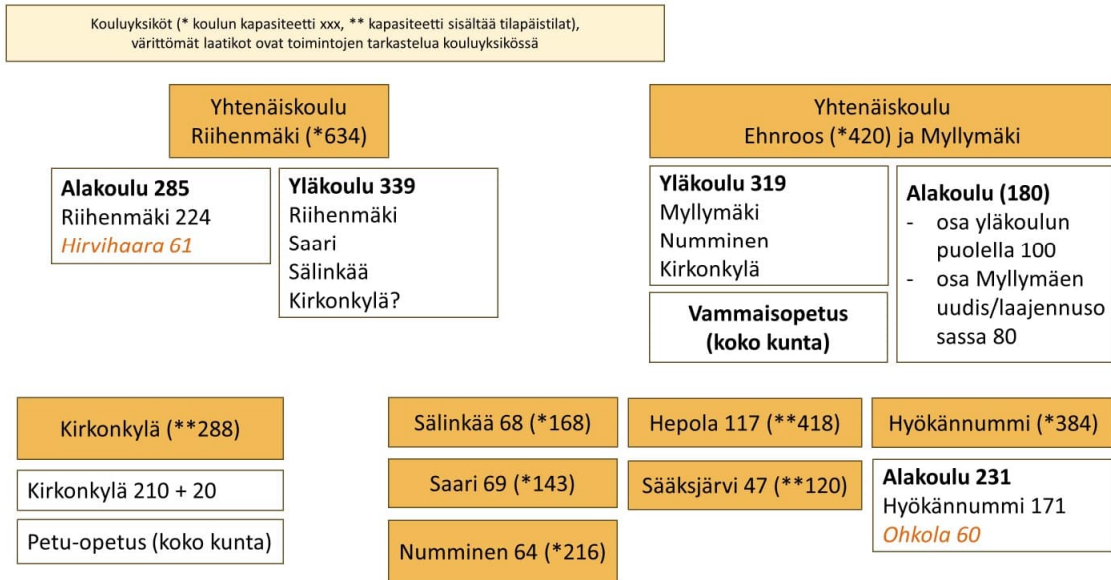
Skenaario B (lv. 2029-2030) – Tuusula-sopimus puretaan

23

5.3. Skenaario C – Myllymäen koulua ei rakenneta

Skenaario C (iv. 2029-2030) – Myllymäen koulua ei rakenneta

26

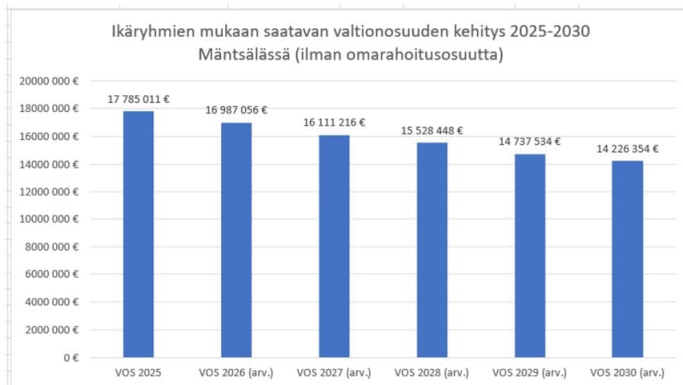
Perusopetuksen oppilasmäärän pieneminen aiheuttaa kolme hallittavaa tekijää opetuspalveluihin. Ensimmäisenä on tilankäytön hallinta, toisena henkilöstömäärän hallinta ja kolmantena talouden hallinta. Nämä kaikki vaikuttavat oppilaan opetuksen toteuttamiseen. Skenaarioiden arvioinnissa on otettu huomioon nämä lähtökohdat.

Oppilasmäärään laskeminen tuo entistä enemmän väljyyttä kouluihin. 2020-luvun lopussa koulujen yhteinen käyttöaste laskee nykyisestä 76 prosentista 57 prosenttiin. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikkiin kouluihin syntyy väljyyttä. Oppilaiden vähentyminen alkaa alakouluista, kun koulunsa aloittavien oppilaiden määrä laskee, heijastuu se myös henkilökunnan tarpeeseen. Yksi perusopetuksen aloittava ryhmä tarvitsee yhden opettajan. Kun aloittavia ryhmiä on vähemmän, myös tarvittavan opetushenkilöstön määrä pienenee. Oppilasmäärään laskeminen aiheuttaa opetuspalveluihin laskennallisen henkilöstösäästön, joka on arvioitu olevan 1,24 miljoonaa euroa. Eri skenaarioiden vertailussa skenaarion A:n henkilöstökustannusten väheneminen on suurin.

Opetuspalveluiden talouden osalta haasteellisin asia on oppilasmäärän vähenemisen aiheuttama epäsuhta toimintatuloissa ja toimintamenoissa. Nykyisellä opetuksen toteuttamisen rakenteella toimintamenojen säästö on noin 1,24 miljoonaa euroa. Samanaikaisesti oppilasmäärään sidottu valtionosuus kuitenkin laskee huomattavasti enemmän. Valtionosuuden lasku on noin 3,5 miljoonaa euroa. Toimintatulojen laskeminen on siis suurempaa kuin nykyisellä toimintarakenteella toteutuva toimintamenojen pienentyminen, jolloin rahoitukseen nykyrakenteella muodostuu 2,6 miljoonan euron vaje. Tästä syntyy tilanne, jossa opetuksen toimintamenot painottuvat entistä enemmän välillisiin kustannuksiin eli kiinteistöihin, ruoka- ja siivoushuoltoon, kun taas oppilaiden opetukseen menevä osuus pienentyy.

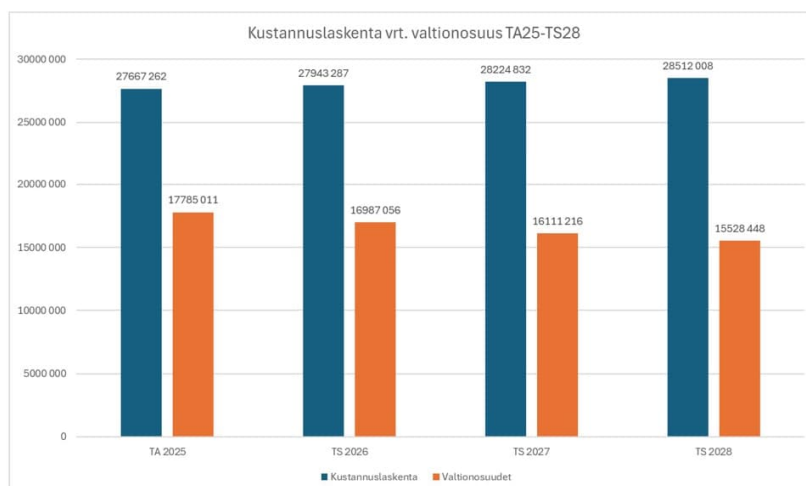
jatkuvasti. Valtionosuuden ja toimintamenojen suhde muuttuu siis voimakkaasti ja sitä on kuvattu oheisissa kuvioissa. Tämä aiheuttaa paineen kunnan omarahoitusosuuden kasvuille.

Saatavan valtionosuuden kehitys 2025-2030

30

Perusopetuksen kustannusvertailua valtionosuudet vs toimintakustannukset (Talousarvio ja suunnitteluvuodet)

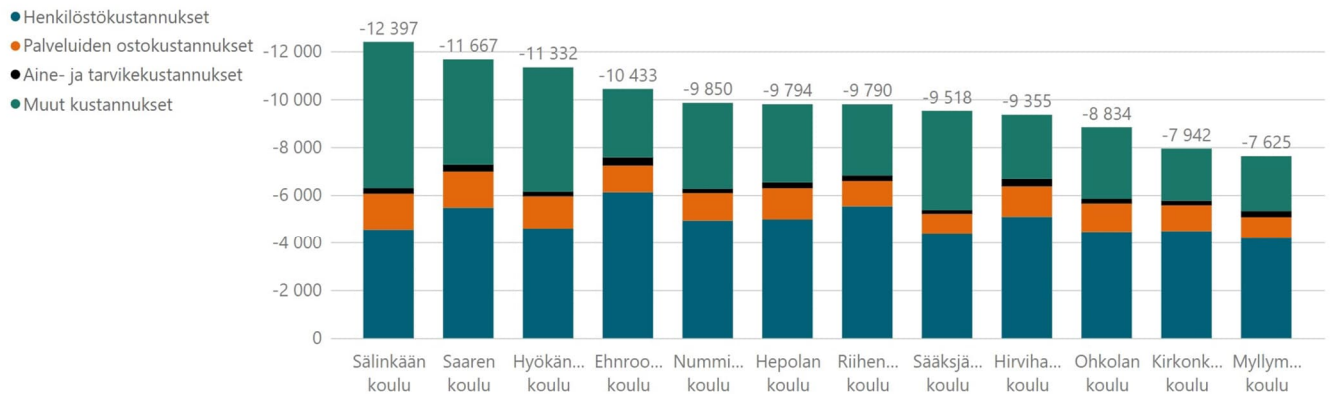
62

Tilinpäätös 2023

Koulujen toimintakustannus

Toteuma, € / oppilas

40

Oppilaiden opetuksen toteutuminen edellyttää pätevää henkilöstöä, oppimateriaaleja ja -tarvikkeita sekä asianmukaisia tiloja. Jotta Mäntsälän opetuspalveluiden laadukas toiminta voidaan turvata, tulee tämän vuosikymmenen aikana suunnitelmallisesti ratkaista toimintaan ja talouteen liittyvät haasteet. Opetuspalveluiden haaste on rakenteellinen. Rakenteellinen haaste liittyy oppilasmäärän pienentymiseen ja siihen liittyvään tarpeeseen sopeuttaa toimintaa ja menoja nykyistä huomattavasti toiselle tasolle niin, että turvataan lasten ja nuorten laadukas opetus ja mahdollisimman yhtenäinen koulu-polku perusopetuksessa.

6. Mäntsälän kunnan investoinnit ja talous

Kunnan investoinnit kohdistuvat talonrakennukseen ja infrarakentamiseen. Mäntsälän kunnan investointisuunnitelmiin sisältyy paljon muitakin investointikohteita kuin sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen talonrakennus- tai perusparannuskohteet. Tämän takia on tärkeää, että kunnan toimintaa ja siihen liittyviä kiinteistötarpeita tarkastellaan myös laajempuna kokonaisuutena kuin vain yhden palvelualueen tarpeita tarkastellen.

Tekninen ja elinvoiman palvelualueen investointisuunnitelmassa on kunnan talouden kantokyvyn ja hallinnan kannalta isoja haasteita. Haasteisiin liittyy myös rahoitus ja kunnan mahdollisuus kattaa tu-
lorahoituksella ja lainoilla investoinnit. Mäntsälän kunnan lainakantaa on pystytty pienentämään viime vuosina, jotta kunnan investointitarpeisiin pystyttäisiin vastaamaan.

Toimenpideohjelmassa käsitellyt kiinteistöjen investointitarpeet ovat mittavia. Kun niiden lisäksi tarkastellaan muita tarpeellisia investointeja, joudutaan tekemään priorisointia ja myös investointien

järjestyksen arvottamista sekä investointien tarpeellisuuden tarkastelua. Esimerkiksi vesiliikuntakeskuksen investointi siirtää muita isompia hankkeita eteenpäin, jos se toteutetaan 2020-luvun loppupuolella.

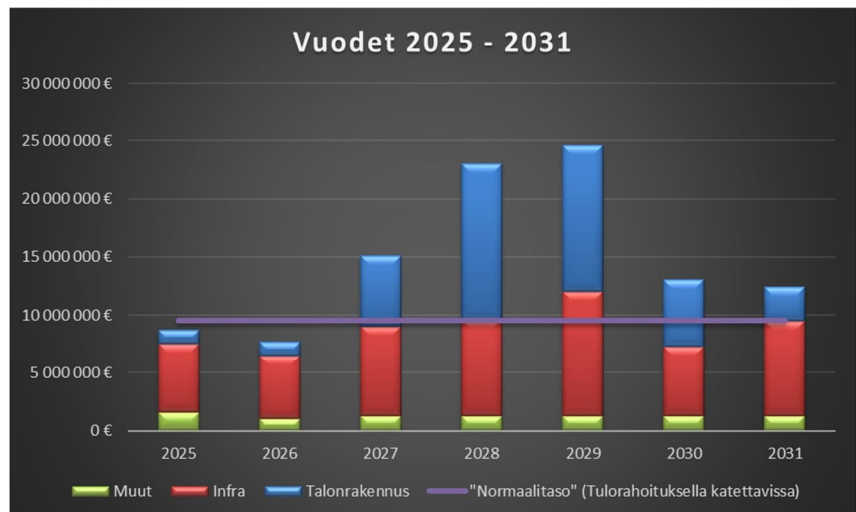
Mäntsälän kunnan talouden näkökulmasta tarkasteltuna sivistys- ja hyvinvointipalveluiden toiminnot muodostavat noin kaksi kolmasosaa kaikista kunnan menoista. Kunnan muilla palvelualueilla ei ole tarvittavaa kykyä sopeuttaa toimintaansa vastaamaan opetuspalveluihin muodostuvaa tulojen ja menojen epäsuhdetta. Opetuksen menojen painottuminen tulevaisuudessa entistä enemmän kiinteistöihin ja muihin välillisiin kustannuksiin, uhkaa se myös varsinaisen toiminnan eli opetuksen laadun toteutumista, jos rahat eivät riitä opetukseen vaan ne menevät välillisiin kustannuksiin. Tämä tarkoittaa myös kunnan muun toiminnan kokonaisuuden liikkumavaran pienentymistä ja kunnan investointikyvyn pienentymistä. Kyse on siis opetuspalveluiden toiminnan ja talouden rakenteen uudistamistarpeesta koko kunnan talouden hoidon näkökulmasta tarkasteltuna.

Oheisissa taulukoissa on hahmotettu Mäntsälän kunnan investointitarpeita ja arvioitu niiden kustannuksia. Taulukoissa esitetyistä investoinneista ei ole vielä tehty päätöksiä, ja ne toteutuvat vain kunnanvaltuuston osoittaessa niille rahoituksen.

Investointikustannukset 2025 – 2031

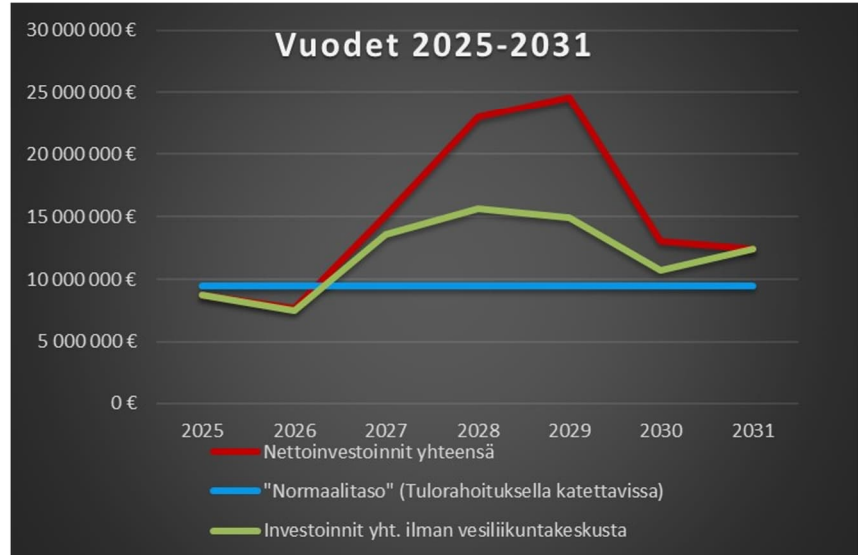
- **Talonrakennus, mm:**
 - Myllymäen koulu, rv 2027- 29
 - Vesiliikuntakeskus, rv 2027- 30
 - Hepolan suppea muutos, rv 2029- 30
 - Keskuskeittiö korjaus, 2028
 - Kirjasto ei sisälly laskelmiin
- **Infrarakentaminen, mm:**
 - Pyydyskorven asuinalue, 202526
 - Pornaistentien / Poikkientp-alue + tieyhteys Mt 140, 2027-30
 - Vuolteenpellon alue, 202831
 - Kapuli V, 2027
 - Tasalan asuinalue, 202728
- Vuosittaiset
 - jk/pp-hankkeet, päällystys
 - Yleiset alueet, puistot liikuntaja leikkipaikat
- Kustannukset hintatasossa 6/2024

Investointikustannukset 2025 – 2031

- Investointien aiheuttama lainakannan lisäys n. 38 M €
- Tulorahoituksella katettavissa investointeja n. 9,5 M € / v
- Huomioitu Hepolan osalta tavoitteena enintään 1 M € korjaus - / muutosinvestointi ("ei korjata kouluksi")
- Haasteena investointien taloudellisen toteuman kertymä erityisesti vuosille 2028 -2030
- Laskelmiin sisältyy Myllymäen koulu skenaario A:n mukaisessa laajuudessa
- Kirjasto ei sisälly oheisiin laskelmiin
- Kustannukset hintatasossa 6/2024

49

7. Toimenpideohjelman johtopäätökset

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen kiinteistöjen toimenpideohjelman aikataulun laatiminen edellyttää kunnanvaltuustolta päätöstä investointien keskinäisestä järjestyksestä.

Palvelualueen käyttämiin kiinteistöihin liittyvät toimenpide-ehdotukset ovat alla ja ne edellyttävät edellä mainittua investointien priorisointia. Yksittäisiä investointeja tai toiminnan muutoksia koskevat päätökset tehdään aina erillisinä päätöksinä. Toimenpideohjelma ohjaa päätöksenteon valmistelua ja osallisuustyöskentelyn suunnittelua.

7.1. Vapaa-aikapalveluiden tilat

Mäntsälän kunnan elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin tulosalueen tilatarpeet koskevat kirjastoa, nuoris- ja liikuntapalveluita. Toimenpideohjelmassa esitetään, että

- Mäntsälän kirjasto sijoitetaan Hepolan koulu kiinteistöön ja kiinteistössä tehdään toiminnan vaatimat välttämättömät muutokset. Mäntsälän kirjaston lopullinen paikka ratkaistaan 2030-luvulla.
- Monitoimitalon peruskorjaus käynnistetään kunnanvaltuuston päättämän investointien tärkeysjärjestyksen mukaisesti. Nuoris- ja liikuntatilat keskitetään monitoimitalolle. Osa musiikkiopiston tiloista sijoittuu monitoimitalolle.

7.2. Opetuspalveluiden tilat

Opetuspalveluiden tilatarpeet koskevat Myllymäen alakoulua ja vaativaa erityisopetusta. Toimenpideohjelmassa esitetään, että

- a) Opetuspalveluiden palveluverkkoa kehitetään skenaario A:n mukaisesti.
- b) Myllymäen alakoulu integroidaan osaksi yhtenäiskoulua. Alakoulun hankesuunnitelma päivitetään vastaamaan skenaario A:ta, jolloin yhtenäiskoulun lisärakentaminen kattaa alakoulun ja vaativan erityisopetuksen tarpeet.
- c) Pedagogiset tukiluokat sijoitetaan osaksi Kirkonkylän koulua.
- d) Opetuspalveluiden palveluverkko sopeutetaan 2020-luvun loppuun mennessä palvelutarvetta vastaavaksi.
- e) Opetuspalvelut suunnittelevat osallisuustyöskentelyn osana palveluverkon muutosten hallintaa, jotta kuntalaisten osallisuus toteutuu päätösten valmistelussa.

8. Ehdotettu investointien aikataulu

- Myllymäen koulu: suunnittelu 2025–2026, rakentaminen 6/2027–4/2029, toiminnan aloitus 8/2029. Tarveselvityksen ja hankesuunnitelman päivitys 1/2025, jonka jälkeen yleis- ja toteutussuunnittelu.
- Hepolan koulun suppeat muutostyöt kirjastotoimintaa varten 7/2029–3/2030
 - Hepolan siirtyminen uusiin tiloihin 1.8.2029 (yleisopetus ja vammaisopetus)
 - Hepolan petu-opetus siirtyy Kirkonkylän koulun yhteyteen 1.8.2029
- Monitoimitalon peruskorjaus 6/2030–5/2032, kun kirjastolla on tilat toisaalla (Hepola) 5/2030.
- Vesiliikuntakeskus, suunnittelu 9/2026–12/2027, rakentaminen 3/2028–5/2030.

Liitteet

- FCG strateginen tilaselvitys, 2023
- Tilatarveselvitys, 2024
- Oppilasennuste